

Torsdag den 7. marts 2024 kl. 10.00 afholdt Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del, bestående af formanden, Henrik Tosti, det ministerudpegede medlem, Christa Jørgensen, og det kommunalt udpegede medlem, Søren Heide Lambertsen, møde på Hotel Hjerting i Esbjerg.

Der foretoges:

J. nr.: FN SJS 64/2023

Forslag fra Danmarks Naturfredningsforening og Esbjerg Kommune om fredning af Marbæk-området i Esbjerg Kommune.

I mødet deltog Danmarks Naturfredningsforening ved Lena Bau, Inger Jensen og Carsten Mathiesen, Esbjerg Kommune ved Lars Reinau, Mette Sejerup og Nicolai Gaarde Madsen samt Miljøstyrelsen ved Ida Jelnes.

I øvrigt deltog Claus Løth, Jan Weinreich, Lisa Noer, Karl Kristensen, Peter Schmiegelow, Hanne Voetmann, Karsten Havemose Schmidt, Lotte Bøgedal, Aleksander Iversen, Agnes Hansen, Leo Mortensen, John Pedersen, Xenia Salomonsen - NPV-nationalpark Vadehavet, Carsten Eilenberg, C. H. Petersen, Ingrid Lauritsen, Kirsten Lyhne, Kaj Jensen, Kurt Pedersen, Ditte Schmidt, Jens Futtrup, Line Hansen, Ole Ingrisch, Inger Jensen, Mette Slyngborg - Sydvestjyske Museer, Dorte Lunding, Mia Caben Iversen, Sonja og Svend Åge Knudsen, Ina og Jan Caben Iversen, Carsten Mathiesen, Peter Steffensen, Niels Peter Sørensen, Hans Jørgen Olsen, Marianne Pedersen, Bent O. Jeppesen, Sven Bødker, Helena Nygård, Kim B. Iversen, Karin Gustausen, Viggo Veje, Henrik Præstholt, Lars Høyer, Peter Svinkløv, Arnold Mikkelsen, Annette Svendsen, F. Nielsen og Nanna Larsen.

Som juridisk sekretær fungerede retsassessor Jason Bach-Petersen.

Fredningsnævnets formand bød velkommen og konstaterede, at der var sket korrekt indkaldelse til det offentlige møde, jf. naturbeskyttelseslovens § 37, jf. bekendtgørelse nr. 842 af 27. juni 2016 § 5 og 6. Formanden redegjorde kort for formålet med mødet og proceduren for behandling af et fredningsforslag.

Lena Bau og Lars Reinau redegjorde herefter i hovedtræk for det tidligere fremsatte fredningsforslag og gennemgik derefter det nye fredningsforslag. De oplyste i den forbindelse, at der med det nye forslag tilsigtes en såkaldt tilstandsfredning med henblik på at bevare området, som det fremstår i dag, herunder blandt andet for at skærme det mod opførelse af moderne tiltag som f.eks. vindmøller, tekniske anlæg m.v.

Lena Bau oplyste videre, at Marbæk-området udgør 969 hektar fordelt på i alt 18 lodsejere. Esbjerg Kommune ejer ca. 90 procent af området. Fredningen er skræddersyet til området. Der er fokus på blandt andet øget biodiversitet og på at sikre og forbedre muligheden for diverse rekreative tiltag i området. Området har store naturmæssige, kulturhistoriske og landskabelige værdier, som bør sikres for eftertiden. Verden står over for den 6. masseuddøen, idet arter på verdensplan uddør i et skræmmende tempo. Danmark er bundskraber i EU i forhold til "beskyttet natur". Kun 8 procent af Danmarks landareal er således udpeget som beskyttet Natura 2000-område, og selv inden for disse beskyttede områder lever Danmark kun i mindre grad op til sine forpligtelser. En fredning er den

strengeste form for beskyttelse, man kan gøre brug af i Danmark. Der er sjældent stor naturværdi forbundet med plantage-områder. Dermed ikke sagt, at der ikke kan være store rekreative værdier forbundet hermed. Man ønsker med forslaget at sikre mere egentlig natur i Marbæk, herunder mere urørt skov. Der ses allerede en høj grad af biodiversitet og høj naturkvalitet i de lysåbne områder i Marbæk. Når et område imidlertid plantes til med ikke-hjemmehørende træarter, tvinger man de hjemmehørende arter væk fra området. Man ønsker med forslaget blandt andet at fokusere på de særligt sårbare og sjældne arter med det formål at øge biodiversiteten. En stor del af Marbæk udgøres i forvejen af såkaldte habitat-områder. Der ses i området blandt andet beskyttede bilag IV-arter i form af markfirben, spidssnudet frø, vandflagermus og sydflagermus. Alle, herunder lodsejerne, har pligt til at beskytte disse arter – også uden for de beskyttede Natura 2000-områder. Marbæk er helt friholdt for tekniske anlæg, og der er meget lidt bebyggelse, hvilket i og for sig er unikt. En fredning skal tilsigte, at dette fortsætter.

Lars Reinau supplerede og oplyste, at man med forslaget forsøger at skabe en fornuftig balance mellem på den ene side de mange rekreative muligheder, som området byder på, og biodiversiteten på den anden.

Leo Mortensen spurgte, hvorfor granskovene skal fældes? Det resulterer blot i sandfygning m.v., hvilket er et landsdækkende problem. Danmarks Naturfredningsforening er tilsyneladende blot ude efter granskovene.

Lars Reinau svarede, at man ikke med forslaget tilsigter at fælde granskovene – tværtimod.

Viggo Veje tilkendegav, at det umiddelbart fremgår af fredningsforslaget, at man i forbindelse med udarbejdelsen har været i dialog med lodsejerne. Man hører dog ikke meget til de lodsejere, der har vist sig at være positivt stemt over for forslaget. Hverken han eller hans kone er umiddelbart blevet kontaktet, og de er begge positivt stemte.

Karin Gustavsen oplyste supplerende, at der er mange, der er positivt stemte over for forslaget.

Sven Bødker gav udtryk for, at det ikke er Danmarks Naturfredningsforening, der ønsker, at skovene skal fældes – det er derimod staten. Staten fælder Sitka-graner overalt på landsplan, men det kan ikke lastes Danmarks Naturfredningsforening.

Lars Reinau gennemgik de foreslåede fredningsbestemmelser.

Han oplyste særligt vedrørende § 1, at bestemmelsen er grundstenen i fredningsforslaget. Hvis der på et senere tidspunkt skal meddeles dispensation fra fredningen, vil fredningsnævnet altid skulle skele til denne bestemmelse. En del af formålet med forslaget er desuden at bygge videre på Marbæk-planen fra 2017.

Han oplyste særligt vedrørende § 2, at man så vidt muligt har forsøgt at begrænse fredningsområdet til den kommunalt ejede del af Marbæk, så private lodsejere berøres mindst muligt.

Han oplyste særligt vedrørende § 3, at der som tidligere oplyst er tale om en såkaldt tilstandsfredning. Skovene skal altså med det nye forslag bevares – ikke fældes.

Han oplyste særligt vedrørende § 4, at har lavet en opdeling i henholdsvis lysåbne arealer, landbrugsarealer og skovarealer. De lysåbne arealer skal bevares og må ikke tilplantes. Det samme skal gælde for eventuelt nye lysåbne arealer, der måtte opstå ude i fremtiden. Der er ved bestemmelsen

taget hensyn til indholdet af Marbæk-planen, hvorfor det fortsat skal være muligt at bruge Marbæk rekreativt. Landbrugsarealerne skal desuden kunne drives som hidtil. Samtlige kommunalt ejede skove skal drives ”naturnært”. Der må ikke foretages ”større rydninger”. Det fremgår dog af skovloven, at der må ryddes op til 10 procent med henblik på at skabe lysåbne arealer. Skovloven vil fortsat gælde for Marbæk – fredningen tilsigter ikke at sætte denne ud af kraft. Det er dog ikke hensigten med forslaget, at der skal fældes større skovarealer. Enkelte arealer skal udlægges som ”urørt skov”. Der findes allerede flere områder, som er ganske oplagte hertil, f.eks. områder med mange væltede træer (f.eks. som følge af stormen i 1999). De allerede eksisterende (seks) fredninger for Marbæk er skrevet ind i det nye fredningsforslag. Man har desuden ønsket at tilgodese forsvaret, som fortsat skal have mulighed for at foretage militærøvelser på deres område.

Han oplyste særligt vedrørende § 8, at det er meningen, at offentligheden skal have samme adgang til området i fremtiden, som man har i dag.

Jan Iversen ønskede uddybet, hvordan offentlighedens adgang eventuelt vil blive påvirket/begrænset af hold af husdyr.

Lars Reinau oplyste hertil, at offentligheden skal have den samme adgang som i dag – dvs. således også kunne færdes i de indhegninger, hvor der eventuelt kommer til at gå dyr. Forslaget tilsigter dog også at sikre adgangsveje for dem, der ikke ønsker at gå inde blandt dyrene. Fredningen regulerer i øvrigt ikke noget omkring pasning og fodring af husdyr. Denne del skal i stedet varetages via de plejeplaner, der senere skal udarbejdes og vedtages i kommunalt regi, når først fredningen er på plads. Kommunen har imidlertid ingen planer om noget a la Mols Bjerger, hvor dyr skal sulte eller lide.

Lotte Bøgedal tilkendegav, at det tilsyneladende fremgår, at plejeplanerne skal være på plads senest to år efter, at fredningen er trådt i kraft. Det vides vel så ikke på nuværende tidspunkt, om man tilsigter sommer- eller helårsgræsning i relation til husdyrene? Hvordan vil man sikre, at dyrene bliver fodret behørigt?

Lars Reinau svarede, at den del ikke har noget med fredningen at gøre, men at der skal selvsagt værnes om dyrene.

Kirsten Lyhne spurgte, om det er meningen, at der skal hegnes mere ind, end det i forvejen er tilfældet?

Lars Reinau svarede, at det er svært at sige noget om på nuværende tidspunkt, men han har svært ved at forestille sig det. Det er på ingen måde hensigten, at skovene skal hegnes ind.

Leo Mortensen udtrykte sin frustration over, at Danmarks Naturfredningsforening skal blandes ind i alt det her. En sag som denne burde varetages af byrådet, hvor borgerne har reel mulighed for at blive hørt.

Lars Reinau svarede, at det er byrådet, der sammen med Danmarks Naturfredningsforening står bag fredningsforslaget. Med § 9, stk. 6, i fredningsforslaget har man desuden forsøgt at sikre interesserede parter indflydelse på også plejeplanerne – noget som ellers ikke fremgår af den nugældende lovgivning.

Viggo Veje spurgte, hvordan han som lodsejer får indflydelse på forvaltningen/driften af området.

Lena Bau svarede, at det følger nærmere af bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, at lodsejer har visse rettigheder i relation til den pleje, der skal foretages på lodsejers område.

Fredningsnævnets formand oplyste supplerende, at såfremt der opstår uenighed mellem kommunen og en lodsejer i forbindelse med et plejetiltag, så vil tvisten kunne indbringes for fredningsnævnet, som så træffer afgørelse.

Lotte Veje tilkendegav vedrørende den foreslåede § 10, at det burde fremgå sort på hvidt af bestemmelsen, at sitka-gran og sort bjergfyr ikke er at betragte som invasive arter.

Lena Bau redegjorde kortfattet for emnet ”invasive arter”, herunder Miljøstyrelsens liste desangående, mens Lars Reinau supplerende oplyste, at fredningen intet regulerer i forhold til fjernelse af f.eks. sitka-graner. Skovloven vil som bekendt fortsat være gældende.

Peter Svinkløv bemærkede, at § 10 tilsyneladende vedrører pleje af lysåbne arealer, hvorfor bestemmelsen vel næppe relaterer sig til sitka-graner, der som bekendt befinder sig i skovarealerne.

Lars Reinau oplyste, at det er ganske korrekt forstået. Den konkrete bestemmelse regulerer ikke skovene.

Leo Mortensen spurgte til, hvad der skal ske, hvis skovene vælter, f.eks. som følge af en storm? Vil der så ske genplantning, og evt. med sitka-gran?

Lars Reinau svarede, at den del er reguleret af skovloven, hvilket indebærer, at der vil skulle ske genplantning (eller anden form for tilgroning på ny). Der står dog intet i skovloven om, hvilke slags træer, der skal plantes – det er helt og holdent op til lodsejer.

Leo Mortensen spurgte, om ikke nationalparkens bestyrelse burde være blevet inddraget i forbindelse med fredningssagen?

Lars Reinau svarede, at nationalparken er blevet hørt i forbindelse med sagen, men at man ikke umiddelbart har modtaget bemærkninger fra dem.

Lars Reinau fortsatte sin gennemgang af de foreslåede fredningsbestemmelser og oplyste særligt vedrørende § 12, at fredningen ikke regulerer jagt som sådan. Det fremgår dog eksplicit, at vildtet ikke må tilskudsfores. Det tidligere fremsatte fredningsforslag indeholdt også bestemmelser om tilskudsfoeding af husdyr – denne del er dog taget ud af det nye forslag.

Helena Nygården spurgte, om fredningen er til hinder for, at husdyr medicineres efter behov?

Lars Reinau svarede, at det er ikke noget, som fredningen regulerer.

Han oplyste videre vedrørende § 13, at der er tale om en bestemmelse med ”sovende” indhold. Det betyder f.eks., at når der ikke længere drives golfbane på det sted, hvor golfbanen pt. befinder sig, vil dette område fremover skulle indgå i fredningen på lige vilkår med den øvrige del af Marbæk. Fredningen regulerer desuden ikke arealer med signaturen ”bebyggelse med have/gårdsplads”.

Bent O. Jeppesen oplyste, at han repræsenterer spejderne, som har holdt til i Marbæk gennem mere end 70 år. Han ønsker oplyst, om det er meningen, at rettighederne i henhold til 1968-fredningen skal videreføres? Han er nervøs for, om spejdernes rettigheder indskrænkes med det nye forslag.

Lars Reinau uddybede bestemmelsens indhold og oplyste afslutningsvis, at spejderne umiddelbart vil kunne fortsætte som hidtil.

John Pedersen spurgte, om fredningen vil være til hinder for, at kommunen henter grundvand i det fredede område?

Lars Reinau svarede, at det ikke umiddelbart vil være muligt. Det vil i hvert fald være noget, som fredningsnævnet vil skulle dispensere til i henhold til § 14.

Ina Caben Iversen spurgte, om man i henhold til fredningen og nugældende regler må fjerne op til 10 procent af skoven ad flere omgange, f.eks. hver gang der kommer en ny plejeplan?

Lars Reinau svarede, at det ikke er tilfældet. Det vil fortsat være skovlovens regler, der gælder.

Ina Caben Iversen tilkendegav, at det ikke umiddelbart virker til, at man med forslaget har til hensigt at passe på skoven. Hvad med sådan noget som CO₂-optag? Og hvordan vil man finansiere de lysåbne arealer? Det kunne desuden være rigtig fint, hvis man skrev ind, at der ikke må hegnes mere ind – offentlighedens adgang skal sikres!

Lena Bau svarede, at hensigten med fredningen er at skabe de overordnede beskyttelsesmæssige rammer for Marbæk. Det er dog svært at forudse, hvad fremtidens ønsker til naturpleje måtte være. Det er derfor, man formulerer sig generelt.

Lars Reinau oplyste supplerende, at fredningen ikke tillader, at hele Marbæk bliver indhegnet – det skal tværtimod være muligt for offentligheden at passere både uden om og imellem de indhegnede områder. Man kan dog ikke blot skrive ind i fredningen, at der ikke må opsættes flere hegn. Der er nødt til at være en vis form for fleksibilitet, idet det ellers bliver svært at ”drifte” området på bedst mulige vis. Byrådet har ingen interesse i en sådan bestemmelse. I dag er stort set alle de lysåbne arealer hegnet ind, men det er bestemt ikke tanken, at skovene også skal hegnes ind.

Kirsten Lyhne tilkendegav, at mange ryttere frygter, at der bliver så ”lukket”, at ryttere ikke har mulighed for at bruge området.

Lars Reinau svarede, at det har man fokus på, idet rytterne er en stor og vigtig brugergruppe af Marbæk.

Lotte Bøgedal tilkendegav, at det umiddelbart undrer hende, at det overhovedet er nødvendigt at skabe ændringer derude. Naturen i skovene har tilsyneladende været i fremgang gennem mange år.

Lars Reinau svarede, at der som bekendt er lagt op til en såkaldt tilstandsfredning. Man ønsker derfor blot – med enkelte mindre undtagelser – at bevare det, der i forvejen er.

Leo Mortensen spurgte, om en landmand må stille foder op til sine dyr?

Lars Reinau svarede, at fredningen kun bestemmer, at vildtet ikke må fodres, så svaret er ja.

Claus Løth tilkendegav, at det er hans klare opfattelse, at fredningsforslaget ikke vil påvirke den almene brugers adgang til Marbæk på negativ vis. Man bør have in mente, at Marbæk for så vidt sagtens kunne komme på udelukkende private hænder. Hvis det sker, er det ikke sikkert, at offentligheden fremover vil have samme mulighed for at kunne benytte sig af området. Med fredningen vil den

almene brugers rettigheder derimod blive sikret for eftertiden, uanset hvad der måtte ske. Han er derfor positivt indstillet over for fredningsforslaget.

Carsten Eilenberg oplyste, at det i 2015 regnede en del. Der blev senest i oktober 2015 gravet grøfter i området, men der har ikke været gravet siden. Han vil derfor gerne vide, om det i henhold til fredningen/plejeplanerne være muligt at grave grøfter?

Lars Reinau oplyste, at man har forsøgt at tage hensyn hertil i fredningsbestemmelserne. Det burde under alle omstændigheder blive taget op løbende i forbindelse med den almindelige drift af området. Oplever man noget andet, bør man straks henvende sig til kommunen.

Søren Lassen ønskede oplyst, om plejeplanerne er noget, som byrådet vedtager?

Lars Reinau svarede, at det er tilfældet.

Kim B. Iversen tilkendegav, at det umiddelbart virker til, at fredningens formål skal være, at der ikke må ske noget nyt i Marbæk. Samtidig siger Danmarks Naturfredningsforening, at det står skidt til med biodiversiteten. Hvordan vil den blive bedre, hvis alt i Marbæk blot skal fortsætte som hidtil?

Lars Reinau svarede, at man har til hensigt at fortsætte den naturnære drift. Man ønsker at få flere naturnære arter ind. Det er noget, der vil ske stille og roligt over tid. Der er dog mange andre hensyn, herunder de rekreative, der også skal tilgodeses. Der er imidlertid sket meget godt for biodiversiteten over de seneste år.

Lena Bau oplyste supplerende, at Marbæk er et større, sammenhængende område, hvilket er noget naturen virkelig efterspørger i dagens Danmark.

Ida Jelnes redegjorde for Miljøstyrelsens (positive) indstilling til fredningsforslaget og oplyste særligt, at det er styrelsens opfattelse, at man med det nye forslag har taget højde for mange af de tidligere indsigelser. Det giver desuden rigtig god mening at samle de allerede eksisterende fredninger i én samlet fredning.

Hun redegjorde desuden for styrelsens forslag til ændringer/udbygninger af enkelte af de foreslåede fredningsbestemmelser og oplyste i den forbindelse, at hun vil fremsende sine skriftlige bemærkninger desangående

Fredningsnævnet formand takkede herefter for det store fremmøde og de mange indlæg og bemærkninger til fredningsforslaget. Der blev fastsat frist til **den 1. maj 2024** for eventuelle yderligere bemærkninger til fredningsforslaget. Fredningsnævnets formand oplyste i den forbindelse, at når høringsfristen er udløbet og Danmarks Naturfredningsforening og Esbjerg Kommunes stillingtagen til høringen foreligger, skal fredningsnævnet træffe afgørelse om, hvorvidt der skal foretages en miljøvurdering af fredningsforslaget efter miljøvurderingslovens § 8, stk. 2.

Lena Bau redegjorde kort for besigtigelsesruten og mødestedet.

Fredningsnævnet foretog herefter besigtigelse af fredningsområdet sammen med en mindre gruppe af de fremmødte.